

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 5 września 2013 r. wydanym w sprawie III Ns 465/13 z wniosku R. S. z udziałem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i D. T., Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi: 1) zatwierdził złożone po terminie przez R. S. oświadczenie o odrzuceniu spadku po I. S. (1) z domu D., zmarłej w dniu 29 sierpnia 2008 r. w Tuszynie; 2) zatwierdził złożone po terminie przez D. T. primo voto B. z domu S. oświadczenie o odrzuceniu spadku po I. S. (1) z domu D., zmarłej w dniu 29 sierpnia 2008 r. w Tuszynie; 3) ustalił, że wnioskodawca i uczestnicy we własnym zakresie ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Od powyższego postanowienia apelację złożyła (...) sp. z o.o. w S. zaskarżając je w całości oraz zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania tj:

a) art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 149 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez pozbawienie skarżącej możliwości obrony swych praw na skutek nie doręczenia skarżącej odpisu wniosku D. T. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po I. S. (1), a nadto nie zawiadomienie uczestnika ani jego pełnomocnika o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 5 września 2013 r.. na której zapadło zaskarżone orzeczenie;

b) art. 299 k.p.c. w zw. z art. 302 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. polegające na przeprowadzeniu dowodu wyłącznie z zeznań wnioskodawcy i uczestniczki D. T. podczas, gdy przesłuchanie uczestniczki spółki (...) nie było możliwe;

c) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, mającą wpływ na treść orzeczenia;

2. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 1019 § 1 – 3 k.c. przez jego niewłaściwą interpretację i błędne przyjęcie, że w sprawie tej zachodzi podstawa do zatwierdzenia uchylenia się przez R. S. i D. T. od skutków prawnych nie złożenia w ustawowym terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej I. S. (1).

Przy tak sformułowanych zarzutach strona apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosków R. S. i D. T. oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca R. S. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od skarżącego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym.

Uczestniczka D. T. również wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, z uwagi na usprawiedliwiony zarzut nieważności postępowania, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego orzeczenia, zniesieniem postępowania i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy podzielił zarzut apelującej, że na skutek braku zawiadomienia o terminie rozprawy, przeprowadzonej dnia 5 września 2013 roku, na której zapadło kwestionowane postanowienie, została pozbawiona możliwości obrony swoich praw, a zatem zaistniała przesłanka nieważności, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Jak się bowiem podkreśla w judykaturze pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wtedy, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w

postępowaniu lub jego istotnej części (zob. wyrok SN z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, opubl. OSP Nr 3/75 poz. 66; postanowienie SN z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, opubl. Prok. i Pr. Nr 5/99 poz. 41; wyrok SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, opubl. baza prawna LEX Nr 55517). Analizując, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba w pierwszej kolejności rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, opubl. baza prawna LEX Nr 424315).

Analiza akt wskazuje, że Sąd Rejonowy nie doręczył pełnomocnikowi spółki (...) (ani też samej Spółce) zawiadomienia o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 5 września 2013 roku. Wprawdzie w sporządzonym tego dnia protokole rozprawy odnotowano, że „w imieniu uczestnika (...) sp. z o.o. nikt się nie stawił – zawiadomienie dla pełnomocnika doręczone”, jednakże w świetle twierdzeń apelującej oraz dowodów z dokumentów z akt stwierdzić trzeba, że adnotacja ta nie odpowiada prawdzie, gdyż do tego uczestnika (ani też do jego pełnomocnika) faktycznie nie zostało skierowane żadne zawiadomienie.

W aktach sprawy brak jest zwrotnego poświadczenia odbioru zawiadomienia o terminie rozprawy w dniu 5 września 2013 roku skierowanego do pełnomocnika spółki (...). Z protokołu wcześniejszej rozprawy, która miała miejsce w dniu 9 lipca 2013 roku również nie wynika aby zarządzono powiadomienie pełnomocnika spółki (...) o terminie kolejnej rozprawy wyznaczonej na dzień 5 września 2013 roku (protokół rozprawy k 54-55). Tym samym nieobecna uczestniczka postępowania nie mogła mieć wiedzy o wyznaczonym na dzień 5 września 2013 roku terminie rozprawy.

Powyższej oceny nie zmienia fakt, że następczo spółka (...) wystąpiła z wnioskiem o doręczenie kserokopii protokołu rozprawy z dnia 9 lipca 2013 r., co faktycznie uczyniono, o czym świadczy zwrotne potwierdzenie odbioru znajdujące się na k.65 akt. Zauważyć trzeba, że dokument ten nie ma jednak jednolitej formy albowiem adnotacja wydrukowana na zwrotce wskazuje, że przesyłka sądowa dotyczyła doręczenia kopii protokołu rozprawy, zaś dodatkowo odręcznie zamieszczono na niej długopisem dopisek o treści „5.09.13 r.”. Omawiany dokument został wygenerowany w systemie (...) co pozwoliło na dokładne ustalenie zawartości przesłanej korespondencji. Sąd Okręgowy ustalił, że przedmiotem doręczenia dla pełnomocnika (...) - r. pr. M. J. była jedynie kopia protokołu rozprawy z dnia 9 lipca 2013 roku. W piśmie przewodnim skierowanym do tegoż pełnomocnika wygenerowanym przez system (...) także nie ma żadnej wzmianki o terminie rozprawy zaplanowanym na dzień 5 września 2013 r. Ponadto jak ustalono, adnotacja na zwrotnym poświadczeniu odbioru o treści „ 5.09.13” została uczyniona przez pracownika Sądu jedynie w celu zlokalizowania akt i podłożenia zwrotki do sprawy znajdującej się na tym właśnie terminie (notatka urzędowa k. 111 akt). W tym stanie rzeczy uznać należy, że zamieszczenie adnotacji o terminie rozprawy nastąpiło „ex post”. Poza tym w świetle procedury cywilnej nie sposób przyjąć, aby doręczenie kserokopii protokołu rozprawy zastępowało doręczenie zawiadomienia o terminie rozprawy. Instytucja doręczenia pełni przecież funkcję gwarancyjną, stanowiąc środek ochrony praw procesowych uczestników postępowania, dlatego też ciężące w tym zakresie na Sądzie obowiązki muszą być realizowane ze szczególną skrupulatnością.

Powyższe uchybienie było też o tyle istotne, że na odbytej, pod nieobecność pełnomocnika (...) rozprawie uczestniczka D. T. zgłosiła ustnie do protokołu rozprawy wnioski o odebranie od niej oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce I. S. (2). Na tym samym terminie rozprawy Sąd Rejonowy wnioski rozpoznał wydając orzeczenie niekorzystne z punktu widzenia interesów spółki (...), która jest wierzycielem spadkodawczyni i ma status uczestnika w niniejszym postępowaniu. Słuszny zatem jest zarzut skarżącej, iż na skutek braku zawiadomienia o terminie rozprawy została pozbawiona możliwości ustosunkowania się do tego wniosku, zajęcia merytorycznego stanowiska i zgłoszenia wniosków dowodowych.

Uwzględniając powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, w badanej sprawie zaistniała przesłanka nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., co uzasadnia uchylenie orzeczenia, zniesienie postępowania począwszy od dnia 5 września 2013 roku oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wobec stwierdzenia nieważności postępowania i uchylenia sprawy do ponownego rozpoznania bezprzedmiotowe (przedwcześnie) stało się rozpoznawanie pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy, uwzględniając powyżej poczynione rozważania oraz treść rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego, jeszcze raz przy zachowaniu wymogów przepisów kodeksu postępowania cywilnego, wyznaczy termin rozprawy, zapewniając uczestnikom możliwość wzięcia w niej udziału. Sąd rozważy również potrzebę uzupełnienia materiału dowodowego udzielając uprzednio uczestnikom terminu do zgłoszenia wszelkich wniosków dowodowych. Następnie Sąd ponownie przeanalizuje całość materiału dowodowego, po czym wypowie się co do zasadności wniosków złożonych przez R. S. i D. T. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w ustawowym terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku po I. S. (2).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy rozstrzygnie także o kosztach postępowania apelacyjnego stosownie do regulacji przewidzianej w art. 108 § 2 k.p.c.